

Revisionsrapport

Arbetet mot kränkande behandling och diskri- minering

Katrineholms kommun

Per Larsson
Gabriel Uhlin

Oktober 2017

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning.....	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Syfte och revisionsfråga.....	4
1.3. Kontrollmål och revisionskriterier	4
1.4. Avgränsning.....	5
1.5. Metod.....	5
2. Organisation	6
3. Iakttagelser och bedömningar.....	7
3.1. Plan mot diskriminering och kränkande behandling	7
3.1.1. Iakttagelser.....	7
3.1.2. Bedömning	10
3.2. Rutiner och system.....	10
3.2.1. Iakttagelser.....	10
3.2.2. Bedömning	12
3.3. Uppföljning.....	12
3.3.1. Iakttagelser.....	12
3.3.2. Bedömning	14
3.4. Rapportering till nämnden.....	14
3.4.1. Iakttagelser.....	14
3.4.2. Bedömning	15
3.5. Övriga iakttagelser.....	15
4. Revisionell bedömning.....	17
Bilaga 1.....	19
Skollag (2010:800) 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling	19

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av Katrineholm kommuns förtroendevalda revisorer granskat arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Revisionsfrågan granskningen besvarar är:

Säkerställer bildningsnämnden att det bedrivs ett ändamålsenligt arbete mot kränkande behandling och diskriminering?

Vi bedömer att arbetet mot kränkande behandling och diskriminering **i allt väsentligt** är ändamålsenligt, samt bedrivs i enlighet med bestämmelserna i skollagen. Vi identifierar ett antal utvecklingsområden vilka vi redogör för i våra rekommendationer nedan. Dessa utvecklingsområden påverkar däremot inte vår samlade bedömning. En sammanställning av vår bedömning återfinns i avsnitt 4- revisionell bedömning.

Med anledning av våra iakttagelser rekommenderar vi bildningsnämnden att beakta:

- Några planer mot diskriminering och kränkande behandling bör tydliggöra utvärderingen av föregående års åtgärder, huruvida dessa är genomförda och huruvida dessa uppnådde önskvärt resultat. Detta ska enligt lagstiftning göras i planerna oavsett om det görs på annat sätt, exempelvis inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.
- Tydliggöra i plan mot diskriminering och kränkande behandling hur skolan/skolorna arbetar förebyggande mot kränkningar på internet. Aggregera resultatet och identifiera förbättringsområden.
- Blanketten för rapport om incident eller annan kränkande behandling bör övervägas att delas upp i två stycken där en del rör endast själva anmälan så att den skyndsamt registreras. Den andra delen rör åtgärder och uppföljning vilken skickas in något senare. Detta medför att förvaltningen och skolenheten slipper skicka anmälan fram och tillbaka för kompletteringar, utan anmälan stannar kvar hos förvaltningen medan kompletteringar skickas in på annan blankett efter hand från skolan.

Vidare bör blanketten åtskilja de inblandade personernas personuppgifter avseende den som upplever sig diskriminerad/kränkt samt den som anklagats för att ha diskriminerat/kränkt.

- Vidare rekommenderar vi förvaltningen att fastslå ansvarsförhållanden och uppriktiga rutiner för incidenter där de involverade eleverna kommer från olika skolor. Detta för att undvika eventuella missförstånd och onödigt dubbelarbete.
- Vi rekommenderar att analysen kopplat till de kränkningar som förekommer ytterligare utvecklas. Detta för att framöver kunna tydliggöra hur strävan mot nolltolerans mot kränkningar och diskriminering fortgår samt identifiera och tydliggöra ytterligare åtgärder för att nå dit.

- Kommunen uppges idag sakna forum för att sprida goda exempel inom ramen för det förbyggande arbetet gentemot kränkningar. Vi rekommenderar nämnden att undersöka möjligheter att ytterligare ta till vara på engagemanget som finns ute på skolorna för dessa frågor och sprida framgångsrika metoder.
- Den regelbundna rapporteringen av kränkande behandling och diskriminering bör ske som en egen punkt på dagordningen. Det handlar i detta sammanhang inte om några formella beslut som har fattats och sammanställningen hör därmed inte hemma i rapporteringen av delegationsbeslut.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Diskrimineringslagen och 6:e kapitlet i skollagen har till syfte att skydda barn och elever mot kränkningar av deras värdighet. Bestämmelser i diskrimineringslagen och skollagen förbjuder diskriminering och kränkande behandling. Lagstiftaren har ansett att det inte är tillräckligt med förbud utan att det även behövs aktiva åtgärder för att minska förekomsten av diskriminering och kränkande behandling. Detta innebär att huvudmannen åläggs att bedriva ett målinriktat arbete för att dels främja lika rättigheter och möjligheter, dels förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling. Både det främjande och det förebyggande arbetet ska anpassas till barnens och elevernas ålder och till den aktuella verksamheten. Det främjande och förebyggande arbetet ska beskrivas i verksamhetsplan mot diskriminering och kränkande behandling. Enligt Skolinspektionen har skolan även en skyldighet att förebygga och reagera på de kränkningar mellan elever som sker på internet. Det spelar ingen roll om det skett i korridoren, på skolgården eller på internet.

I Skolinspektionens årsrapport för 2016 anges att nästan en fjärdedel av alla niondeklassare i svenska skolor uppger att skolan inte i tillräcklig utsträckning arbetar aktivt för att förhindra kränkande behandling, samt att vuxna på skolan inte heller reagerar tillräckligt om någon elev blir kränkt.

1.2. Syfte och revisionsfråga

Granskningen syftar till att besvara följande revisionsfråga:

Säkerställer bildningsnämnden att det bedrivs ett ändamålsenligt arbete mot kränkande behandling och diskriminering?

1.3. Kontrollmål och revisionskriterier

För att besvara revisionsfrågan har vi utgått från följande kontrollmål:

- Skolorna har plan mot diskriminering och kränkande behandling, eller motsvarande.
- På varje skola samt övergripande finns rutiner och system för att upptäcka, anmäla, utreda, dokumentera uppgifter om samt åtgärda trakasserier och kränkande behandling.
- På varje skola samt övergripande sker uppföljning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering.
- Barn- och utbildningsnämnden får regelbunden rapportering av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering

Kontrollmålen baseras bland annat på bestämmelserna enligt skollagens 6 kapitel. Utdrag ur Skollag (2010:800) 6 kap- åtgärder mot kränkande behandling återfinns i [bilaga 1](#).

Från och med den 1 januari 2017 gäller nya bestämmelser om aktiva åtgärder mot diskriminering i diskrimineringslagen. Som följd av detta upphörde Skolverkets allmänna råd (SKOLF5 2012:10) om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling att gälla. Vid rapportens färdigställande har ännu inga nya allmänna råd publicerats.

1.4. Avgränsning

Granskningen avser Bildningsnämndens arbete mot kränkande behandling och diskriminering i grundskolan med särskilt fokus på Sandbäcksskolan och Järvenskolan Tallås.

1.5. Metod

Dokumentgranskning har skett av planer mot diskriminering och kränkande behandling samt uppföljning av arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Ytterligare relevanta styrande dokument, riktlinjer, rutiner och uppföljningar har begärts in.

För granskning av planer mot diskriminering och kränkande behandling har fem grundskolor av liknande storlek valts ut. I granskningen har särskild betoning legat på två slumpmässigt utvalda grundskolor, Sandbäcksskolan och Järvenskolan Tallås. Vid granskningen av skolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling har ett större urval gjorts om fem skolor i kommunen för att få ett bättre underlag.

Vi har i granskningen även beaktat det förebyggande arbetet mot kränkningar på internet.

Intervjuer har inom ramen för granskningen skett med:

- Rektor för Sandbäcksskolan respektive Järvenskolan Tallås
- Representanter för elevhälsoteam på respektive skola (gruppintervjuer)
- Grupp med elever på respektive skola
- Förvaltningschef och bitr förvaltningschef bildningsförvaltningen (per telefon)

Rapporten har faktagranskats av berörda intervjuade.

2. Organisation

Bildningsnämnden i Katrineholm ansvarar för och fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar. Enligt nämndens plan med budget 2016 finns ca 4000 elever inskrivna i grundskolan för 2016. Planen beskriver att antalet barn ökat i kommunen de senaste åren vilket främst är kopplat till asylsökande.

I Katrineholms kommun finns 15 grundskolor, varav fem skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling granskats.

- Nyhemsskolan är en f-6 skola med ca 452 elever
- Sandbäcksskolan är en f-6 skola med ca 596 elever
- Skogsborgsskolan är en f-6 skola med ca 477 elever
- Järvenskolan Södra är en 7-9 skola med ca 479 elever
- Järvenskolan Tallås är en 7-9 skola med ca 537 elever

Elevhälsa

Elevhälsan har en framträdande roll i det löpande arbetet och förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Deras uppdrag är kopplat till att skapa förutsättningar för förbättrad fysisk och psykisk hälsa bland eleverna.

Kommunens elevhälsa är till viss del organiserat centralt på förvaltningen och till viss del lokalt ute på skolorna. Enligt kommunens hemsida arbetar centrala elevhälsan på uppdrag av rektorer och ger stöd till pedagoger inom de olika skolformerna. Stödet kan dels innebära ett förebyggande och främjande arbete för alla barn och ungdomar, dels ett riktat stöd till barn och ungdomar i behov av särskild uppmärksamhet/stöd. Här ingår bl. a skolläkare, skolpsykologer, specialpedagoger, hörselpedagog och ungdomsrådgivare.

Centrala elevhälsan samarbetar, enligt hemsidan, vid behov med olika samverkanspartners. Dessa kan till exempel utgöras av elevhälsoteamet på skolan, barnhälsovården, socialtjänsten, individ- och familjeomsorgen, barn- och ungdomspsykiatrin, habiliteringsmottagningen, logopedmottagningen, hörsel- och döv-mottagningen med flera.

Skolsköterskor och skolkuratorer är stationerade ute på respektive skola och tillhör skolenhetens elevhälsoteam (EHT). Det är där det dagliga elevhälsoarbetet främst sker.

3. Iakttagelser och bedömningar

3.1. Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Kontrollmål: Skolorna har plan mot diskriminering och kränkande behandling, eller motsvarande.

Varje skola ska i sitt arbete mot diskriminering och kränkningar ta fram en plan mot diskriminering och kränkande behandling

Enligt Skollag (2010:800) 6 kap. 8 § ska planen innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska även innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Planen ska också innehålla en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

3.1.1. Iakttagelser

Övergripande iakttagelser

Vi har tagit del av fem planer mot diskriminering och kränkande behandling (framöver endast kallad plan) från ett urval av grundskolor i Katrineholms kommun. Samtliga planer avser läsåret 2016/2017 utom Järvenskolan Tallås som avser läsåret 2017/2018.

Enligt intervjuuppgifter begär förvaltningen in samtliga skolors planer för att kontrollera att arbetet med planerna bedrivs ändamålsenligt. Frågor från förvaltningen kopplat till arbetet tas enligt intervjuer upp vid ledningsdialoger vid ett par tillfällen per år.

Våra generella iakttagelser av planerna visar att samtliga skolor förutom Järvenskolan Tallås följer en gemensam mall och struktur för innehållet i planen. Detta beror på att planen för Tallås rör innevarande läsår och att den kommungemensamma mallen ännu inte uppdaterats enligt de förändrade kraven i skollagen. Samtliga planer innehåller skolans vision med arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. I varje plan finns avsnitt som beskriver planerade främjande insatser under innevarande läsår samt planerade förebyggande åtgärder. Samtliga planer innehåller även ett avsnitt som beskriver utvärderingen av föregående års insatser. Innehållet i utvärderingsavsnittet varierar mellan skolorna sett till omfattning och till viss del innehåll. I två av planerna är det från avsnittet svårt att avgöra i vilken utsträckning fjorårets åtgärder genomförts.

Ingen av planerna lyfter hur det specifika arbetet mot kränkningar på internet och sociala medier ska bedrivas.

Nyhemsskolan

Skolans plan följer kommunens mall och innehåller giltighetstid, vem som ansvarar för planen, beskrivning av hur planen ska förankras samt hur de olika grupperna som omfattas av planen (elever, vårdnadshavare och personal) ska vara delaktiga i insatserna.

Det finns endast en beskrivning av hur utvärderingen av föregående års insatser har gått till och vem som har varit delaktig i utvärderingen i planen. För själva utvärderingen hänvisas till uppföljningen av likabehandlingsarbetet i det systematiska kvalitetsarbetet.

I planen redovisas årets främjande och förebyggande insatser kortfattat med beskrivning av målet med insatserna samt planerade åtgärder.

Planen innehåller även rutiner för akuta situationer vid kränkande behandling mellan elever samt mellan elev och vuxen. Rutiner för kartläggningen av trakasserier och kränkande behandling samt utvärdering och analys av ifyllda rapporter om trakasserier och kränkande behandling redovisas också kortfattat i planen.

Sandbäcksskolan

Skolans plan följer kommunens mall och innehåller giltighetstid, vem som ansvarar för planen, beskrivning av hur planen ska förankras samt hur de olika grupperna som omfattas av planen (elever, vårdnadshavare och personal) ska vara delaktiga i insatserna.

I planen redovisas årets främjande och förebyggande insatser kortfattat med beskrivning av målet med insatserna samt planerade åtgärder.

Planen innehåller ett sammanfattat resultat av utvärderingen av föregående års plan. I avsnittet utvärdering ingår även en beskrivningar av hur planen utvärderats, vilka som genomfört utvärderingen samt hur innevarande års plan planeras att utvärderas och vem som ansvarar för att det sker.

Planen innehåller även rutiner för akuta situationer vid kränkande behandling mellan elever samt mellan elev och vuxen. Rutiner för kartläggningen av trakasserier och kränkande behandling samt utvärdering och analys av ifyllda rapporter om trakasserier och kränkande behandling redovisas också kortfattat i planen.

Skolans plan utvärderas enligt intervjuer under våren och efter det så skriver en grupp från trygghetsteamet kommande läsårsplan utifrån resultatet. Planen ska i vanliga fall vara klar innan skolan startar under hösten. Planen uppges följas upp ett par gånger per år i olika forum bland annat för att den ska vara känd för elever, föräldrar och anställda.

Skogsborgsskolan

Skolans plan följer kommunens mall och innehåller giltighetstid, vem som ansvarar för planen, beskrivning av hur planen ska förankras samt hur de olika grupperna som omfattas av planen (elever, vårdnadshavare och personal) ska vara delaktiga i insatserna.

I planen redovisas årets främjande och förebyggande insatser med beskrivning av målet med insatserna samt tydliga planerade åtgärder.

Planen innehåller ett kort sammanfattat resultat av utvärderingen av föregående års plan. I avsnittet utvärdering ingår även en beskrivningar av hur planen utvärderats, vilka som genomfört utvärderingen samt hur innevarande års plan planeras att utvärderas och vem som ansvarar för att det sker.

Planen innehåller även rutiner för akuta situationer vid kränkande behandling mellan elever samt mellan elev och vuxen. Rutiner för kartläggningen av trakasserier och kränkande behandling redovisas också i planen.

Järvenskolan Södra

Skolans plan följer kommunens mall och innehåller giltighetstid, vem som ansvarar för planen, beskrivning av hur planen ska förankras samt hur de olika grupperna som omfattas av planen (elever, vårdnadshavare och personal) ska vara delaktiga i insatserna.

Planen innehåller en genomgripande utvärdering av samtliga insatser i föregående års plan. I avsnittet utvärdering beskrivs kortfattat hur planen utvärderats, vilka som genomfört utvärderingen samt hur innevarande års plan planeras att utvärderas och vem som ansvarar för att det sker.

Planerade främjande och förebyggande insatser beskrivs enligt mall. Detta inkluderar insats samt mål och uppföljning av insatsen. Områden som berörs av insatsen samt vem som ansvarar för genomförandet förtydligas också.

Rutiner för kartläggningen av trakasserier och kränkande behandling redovisas i planen tillsammans med en genomgripande beskrivning och analys av resultatet för föregående år.

Planen innehåller även rutiner för akuta situationer vid kränkande behandling mellan elever samt mellan elev och vuxen.

Järvenskolan Tallås

Järvenskolan Tallås plan använder inte men i stort följer ett liknande upplägg som den mall som ligger till grund för övriga planer vi gått igenom. Planen omfattar innevarande läsår 2017/2018 till skillnad mot övriga planer.

Kortfattade uppgifter om giltighetstid, vem som ansvarar för planen, beskrivning av hur planen ska förankras samt hur de olika grupperna som omfattas av planen (elever, vårdnadshavare och personal) ska vara delaktiga i insatserna finns med i planen.

I planen redovisas årets planerade främjande och förebyggande insatser.

Planen innehåller en kortfattad redovisning av genomförda främjande insatser under 2015/2016 samt en punktlista med resultat.

Planen innehåller ett omfattande och tydligt kapitel med de rutiner som styr arbetet på området. Detta inkluderar uppföljning, åtgärder och dokumentation av anmälningar om diskriminering och kränkande behandling.

Skolans plan revideras enligt intervjuer en gång per år och planen för nuvarande läsår reviderades redan i januari. Analys av tidigare plan och förslagen till revidering tas fram i EHT och sedan skickas planen för inläsning på APT.

3.1.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet är delvis uppfyllt. Det motiverar vi med att innehållet i skolornas planer i stort följer en gemensam mall som är uppbyggd med de delar som enligt lagstiftning en plan ska innehålla. Förvaltningen samlar in skolornas planer och kontrollerar innehållet och efterlevnad.

Vi ser dock att planernas innehåll varierar sett till innehåll och omfattning. Framför allt kopplat till utvärderingen av föregående års åtgärder där det i vissa planer är svårt att få en uppfattning kring huruvida dessa är genomförda och huruvida dessa uppnådde önskvärt resultat. Detta ska enligt lagstiftning göras i planerna oavsett om det görs på annat sätt, exempelvis inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta är ett utvecklingsområde.

3.2. *Rutiner och system*

Kontrollmål: På varje skola samt övergripande finns rutiner och system för att upptäcka, anmäla, utreda, dokumentera uppgifter om samt åtgärda trakasserier och kränkande behandling.

3.2.1. *Iakttagelser*

Det finns en kommungemensam blankett för rapporteringar av kränkningar. Utöver personuppgifter för de inblandade m.m. ska anmälaren beskriva incidenten så som den inträffade, diskrimineringsgrund om denna kan definieras, vidtagna åtgärder samt om uppföljning behöver göras av elevhälsoteam eller skolledning. Vid allvarliga kränkningar går rapport till huvudmannen direkt och i övriga fall så sker rapportering en gång i veckan till förvaltningen. I de fall där uppföljningar ska genomföras måste de inskickade blanketterna återföras till skolorna från förvaltningen för att skolorna därefter kompletterar med resultatet efter genomförd uppföljning.

Operativa rutiner för att upptäcka och anmäla kränkningar m.m. fastställs av enskild skola i enlighet med den kommunövergripande mallen för plan mot kränkande behandling.

Under intervjuer med personal från Sandbäcksskolan respektive Järvenskolan Tallås redogjordes för hur skolorna arbetar mot kränkande behandling och diskriminering i praktiken.

Sandbäcksskolan

På Sandbäcksskolan finns ett trygghetsteam som består av rektor, skolsköterska, skolkurator och en ur personalen från varje arbetslag. Rektor har det yttersta ansvaret och gruppen träffas en gång i veckan. Teamet ansvarar för att leda skolans insatser mot diskriminering och kränkande behandling genom att arbeta med främjande och förebyggande insatser och kartläggning. De är delaktiga vid skapandet av rutiner för att tidigt upptäcka, utreda och åtgärda situationer där kränkningar förekommer samt rutiner för uppföljning arbetet i stort. Skolans EHT består av kurator, skolsköterska, rektor och speciallärare.

Om en incident sker så ska den enligt intervjusvar direkt rapporteras till trygghetsteamet via blanketten som finns tillgänglig. Det är elevens upplevelse som avgör om det blir en

incidentrapport eller inte, beroende på om de känner sig kränkta. Därefter görs en anmälan om incident där behovet av övriga åtgärder bedöms. Föräldrar kontaktas i samtliga fall när en incident bedöms skett och det kontakten ska tas av den som rapporterar incidenten. Rektor skriver under ifylld blankett efter att ha tagit del av informationen. Sedan sparas en kopia på de involverade barnens namn samt en kopia till månadsarkivet. Rapporterna vidarebefordras till förvaltningen en gång i veckan om inte händelsen bedöms som allvarlig då den skickas direkt. Rektor gör bedömningen om en incident ska bedömas som allvarlig. Om nya noteringar behöver göras i pågående ärenden behöver kopior tas av den tidigare anmälan och skickas in igen, vilket under intervjuer beskrivs som något omständligt.

I trygghetsteamet genomförs löpande övergripande analyser av inkomna rapporter, vilka klasser det sker i, vilka åldrar, vilken plats och vilka elever. Analyserna ligger i viss mån till grund för hur och var arbetet bedrivs. Vid intervjuerna uttrycker teamet att de inte upplever en brist på stödresurser i sitt arbete utan snarare en organisatorisk utmaning när det gäller möjligheterna att vara närvarande för att upptäcka kränkningar. Bedömningar görs utifrån inkomna incidentrapporter var personalen behöver vara närvarande och fokusera insatserna de kommande veckorna.

Enligt intervjuer är delar av trygghetsteamet delaktiga som trygghetsvärdar på rasterna och genomför organiserade aktiviteter med eleverna så att alla ska ha något att göra men även för att vara närvarande och hålla uppsikt.

På skolan finns även allmänna ordningsregler som syftar till att motverka kränkande behandling. Dessa regler har elevrådet varit delaktiga i att ta fram.

Vid intervjuerna beskrivs kränkningar som sker på internet som en utmaning för personalen. Ofta sker detta utanför skoltid där inga vuxna har insyn. Lärarna uppges undervisa om beteende på nätet och när saker sker som kommer till personalens kännedom så hanteras även dessa incidenter i skolan.

Järvenskolan Tallås

EHT består av förstelärare som bedrivit arbete på skolan med genusmedveten styrning, skolsköterska, kurator, skolans två studie- och yrkesvägledare, två speciallärare samt rektor och biträdande rektor. Utöver EHT finns också ett trygghetsteam som arbetar med frågorna och som i stor utsträckning består av samma medlemmar, kurator och skolsköterska undantaget.

Vid intervjuer med rektor och personal på skolan redogörs att grundstommen i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling utgörs av ett normkritiskt angreppssätt. All personal har i uppdrag att arbeta trygghetsskapande samt har ett system med rastvärdar som i anknytning till raster inte har schemalagda undervisningstimmar. Ett exempel på trygghetsskapande åtgärd skolan vidtagit är ett förbud mot så kallat "skojbråk", då skolan anser detta kan urarta till kränkningar. Trygghetsarbetet uppges ha genomfört verksamheten under ett par år genom utbildning, diskussioner kring frågorna inom arbetslagen och filmvisning.

Vid uppkommen kränkning skrivs en incidentrapport. Samtliga typer av kränkningar uppges protokollföras genom anmälningsblankett vilket även inkluderar kränkningar som sker på nätet och i sociala medier.

När en rapport är skriven lämnas den i rektors fack som sedan slussas vidare till elevhälsoteamet. Där tas rapporterna upp på EHTs protokoll och behandlas. Mentor tillsammans med elevhälsoteam och rektor samverkar kring fortsatt handläggande av ärendet. Detta inkluderar rapportering till förvaltningen.

Om eleverna som är involverade i en incident kommer från olika skolor beskrivs arbetet kompliceras då det idag inte är tydligt var ansvaret för uppföljning och insatser ligger, samt att det finns en risk för dubbelregistrering av incidenter.

På skolan genomförs även en elevenkät vars syfte är att vara vägledande för framtida trygghetsskapande åtgärder. Tidigare enkätsvar har bland annat lett till byte av lås på toaletterna som eleverna har upplevt som otryggt. Eleverna deltar utöver enkäten via elevrådet som är delaktiga i delar av arbetet. Bland annat har ordningsreglerna på skolan tagits fram tillsammans med elevrådet.

3.2.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet är uppfyllt. Vi konstaterar att det i de planer vi granskat finns rutiner för anmälan av diskriminering och kränkande behandling. Utifrån intervjuerna på Sandbäcksskolan och Järvenskolan Tallås anser vi att dessa har ändamålsenliga system för att upptäcka, anmäla, utreda, dokumentera uppgifter om samt åtgärda trakasserier och kränkande behandling.

Vi ser utvecklingsområden kopplat till blanketten för rapport om incident eller annan kränkande behandling, där den bör övervägas att delas upp i två stycken där en del rör endast själva anmälan så att den skyndsamt registreras. Den andra delen rör åtgärder och uppföljning vilken skickas in något senare. Detta för att motverka att samma blankett behövs skickas fram och tillbaka mellan skola och förvaltning för kompletteringar.

Vidare rekommenderar vi förvaltningen att fastslå ansvarsförhållanden och upprätta rutin för incidenter där de involverade eleverna kommer från olika skolor. Detta för att undvika eventuella missförstånd och onödigt dubbelarbete.

3.3. *Uppföljning*

Kontrollmål: På varje skola samt övergripande sker uppföljning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering.

3.3.1. *Iakttagelser*

Skolorna rapporterar löpande in anmälningarna om kränkande behandling enligt skollagens 6 kap till förvaltningen som sammanställer dessa i ett dokument som redovisar anmälningarna per skola. Nedan skolor har liknande antal elever men skiljer sig betydligt åt i antal rapporteringar.

Tabell 1: sammanställning av antalet anmälda kränkningar läsår 2016/17 uppdelat per skola enligt tidigare urval.

Skola	Antal rapporter	Antal elever	Kvot rapporter/antal elever
Nyhemsskolan	110	483	23 %
Sandbäcksskolan	217	594	37 %
Skogborgsskolan	106	453	23 %
Järvensolan Södra	71	552	13 %
Järvensolan Tallås	50	515	10 %

Under intervjuer reflekteras kring i vilken mån siffrorna reflekterar den verkliga förekomsten av kränkningar på skolorna, då ett lågt antal rapporter även skulle kunna indikera att en skola inte är bra på att rapportera in kränkningar, och vice versa vid ett högt antal rapporter. Det finns inga uppgifter som visar att förvaltningen analyserat eller dragit slutsatser av sammanställningen över antalet rapporter från skolorna.

Uppföljning i kvalitetsredovisningen

Kommunen har en övergripande redovisning av det systematiska kvalitetsarbetet som bildningsförvaltningen sammanställer. Vi har tagit del av läsåret 2015-2016 som omfattar grundskolan med fritidshem.

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling redovisas under rubriken trygghet och trivsel. Redovisningen tydliggör lagstiftningens krav som kopplas till områdena trygghet och trivsel för eleverna. Detta inkluderar kraven i skollagen 6 kap. 8§ som finns gällande planer i respektive skola. Vidare redovisas resultatet av elev, personal och föräldraenkät som genomförts angående trygghet och trivsel samt samtliga skolors resultat i Qualisundersökningen.

Redovisningen innehåller en analys av det samlade arbetet på området där det bland annat framgår att:¹

”Skolornas arbete mot diskriminering och kränkande behandling utvärderas och analyseras i respektive kvalitetsutvärdering. Kvalitetsredovisningarna och likabehandlingsplanerna utvärderas en gång om året på central nivå.

Alla grundskolor har likabehandlingsplaner som följs upp, utvärderas och revideras regelbundet. Eleverna involveras ofta i detta arbete genom elevråd/kamratstödjare.

¹ Systematiskt kvalitetsarbete Grundskola med Fritidshem Läsår 2015-2016 Kommunövergripande kvalitetsredovisning. Sidor 29-31

Skolorna strävar aktivt mot nolltolerans av kränkande behandling.” Pedagogerna reagerar på kränkningar och konflikter som uppmärksammas och agerar i enhet med lika-behandlingsplanen. Händelserna dokumenteras i Incidentrapporter.”

Analysen sammanfattas slutligen i styrkor, förbättringsområden och åtgärder för förbättring. De flesta förbättringsområdena rör den fysiska miljön på skolan. Ett annat område är: *”Den gemensamma värdegrunden behöver definieras ytterligare och arbetas aktivt med i det dagliga arbetet samt tydliggöras och synliggöras hos alla elever och vårdnadshavare.”*

Som styrkor lyfts att *”Pedagoger på samtliga skolor reagerar snabbt och effektivt vid incidenter.”* Planerna uppges också upprättas korrekt och efterlevas samt att incidenter rapporteras i och följs upp.

Uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet för respektive grundskolaläsår 2015/2016

Respektive grundskola redovisar sitt systematiska kvalitetsarbete efter liknande mall som den övergripande kvalitetsredovisningen. Redovisningen innehåller presentationer av resultatet från årets elevenkät samt Qualisresultatet för skolan angående trygghet och trivsel. Varje skola presenterar även en kortfattad analys beträffande arbetet med trygghet och trivsel samt förbättringsområden och planerade åtgärder för förbättringar.

3.3.2. Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet är uppfyllt. Vi gör denna bedömning med hänsyn tagen till att uppföljningen av arbetet i skolornas planer bedömts i tidigare kontrollmål. Vi konstaterar att förvaltningen samlar in och sammanställer anmälda kränkningar. Vidare sammanfattas och redovisas skolornas arbete mot kränkningar och diskriminering inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Utifrån intervjuer och material från Sandbäcksskolan och Järvensskolan Tallås bedömer vi att de har ändamålsenlig uppföljning av arbetet mot kränkningar och diskriminering samt följer upp anmälda kränkningar och incidenter med systematik.

Vi rekommenderar att förvaltningen försöker analysera den sammanställningen över rapporterade incidenter som görs årsvis. Detta för att tydliggöra hur strävan mot nolltolerans mot kränkningar och diskriminering fortgår samt identifiera och tydliggöra ytterligare åtgärder för att nå dit.

3.4. Rapportering till nämnden

Kontrollmål: Barn- och utbildningsnämnden får regelbunden rapportering av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering

3.4.1. Iakttagelser

I bildningsnämndens årsredovisning för 2016 redovisas översiktligt resultatet från arbetet inom nämndens målområde omsorg och trygghet, och kopplat till detta redovisas resultatet av den elevenkät som genomförts inom det systematiska kvalitetsarbetet. En kort beskrivning av de trygghetsskapande åtgärder som genomförts under året presenteras, vilket

inkluderar aktivt värdegrundsarbete inom verksamheterna samt åtgärder för att minska otrugga miljöer vid skolor. Ämnet *”trygga barn och ungdomar som mår bra”* berörs också i samband med redovisningen av målområdet utbildning då trivseln i skolan utvärderas genom elevenkäten. Vidare beskrivs kortfattat att arbetet med nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling kommer vara i fokus framöver för att nå verksamhetens mål.

Incidentrapporter går som delegationsbeslut till nämnden varje månad. En gång om året görs en sammanställning av rapporterna som presenteras för nämnden. Vi har tagit del av nämndens protokoll och underlag för sammanträdet 2017-08-22 då nämnden redovisats en sammanställning av antalet anmälda rapporter om diskriminering och kränkande behandling under läsåret 2016/2017.

Under intervjuer beskrivs nämnden vara intresserade av frågor som rör trygghetsaspekten i skolorna och det efterfrågas bl. a information och statistik. Som exempel nämns att representanter från Järvenskolan Tallås är inbjudna till nämnden under hösten för att berätta om sitt arbete med normer och likabehandling.

Rektorer uppges emellanåt delta vid nämndsammanträden och att ämnet trygghet då ibland tas upp, men inte med regelbundenhet.

Rektorer och skolpersonal träffar enskilda politiker i nämnden i samband med områdesråd och utbildningsråd. Både områdesrådet och utbildningsrådet är samarbetsforum för ömsesidig information och kommunikation mellan valda representanter för elever, föräldrar, personal och politiker. Ett av de områden som råden behandlar är trygghet och trivsel.

3.4.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet är uppfyllt. Vi konstaterar att anmälda kränkningar rapporteras månadsvis till nämnden genom delegationsbeslut. Det är positivt att incidentrapporter kommer nämnden till del men rapporteringen bör dock ske som egen punkt på dagordningen då inga formella besluts fattats.

Vidare tar nämnden del av årsvis sammanställning av antalet anmälda kränkningar, samt genom redovisning i årsbokslut på en godtagbar nivå. Vi konstaterar vidare utifrån intervjuuppgifter att nämnden har insikt i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Vi rekommenderar nämnden att i plan/budget samt bokslut ytterligare utveckla analysen kopplat till de kränkningar som förekommer och tydliggöra hur strävan mot nolltolerans mot kränkningar och diskriminering fortgår samt identifiera och tydliggöra ytterligare åtgärder för att nå dit. Vidare bör den regelbundna rapporteringen av kränkande behandling och diskriminering ske som en egen punkt på dagordningen. Det handlar i detta sammanhang inte om några formella beslut som har fattats och sammanställningen hör därmed inte hemma i rapporteringen av delegationsbeslut.

3.5. *Övriga iakttagelser*

Intervjuer med elever

Vi har intervjuat en grupp elever på Sandbäcksskolan respektive Järvenskolan Tallås.

Eleverna på Sandbäcksskolan upplever att de generellt känner sig trygga på sin skola och att grova kränkningar inte förekommer. Eleverna anser att det finns enstaka klasser som kan vara stökiga och därmed upplevas lite otrygga. Eleverna anser att det finns en uppdelning mellan klasserna och att man inte umgås så mycket klassövergripande, och att det finns en uppdelning mellan killar och tjejer.

Under samtalet tar eleverna på Sandbäcksskolan upp en del de anser vara negativt med skolan kopplat till trygghet och kränkningar och uttrycker en del oförståelse för det arbete som skolan genomför inom området. Vidare anser eleverna att de vuxna inte alltid tar hänsyn till elevernas förslag och idéer. Bland annat anser eleverna att vuxna ofta inte ser eventuella ”bråk” som kan uppstå på raster, eller att de inte ser de elever som är ensamma under raster. Skolans ordningsregler beskrivs som att de ”inte tittas på” och de har numera tagits bort från klassrummen. Vidare upplever de att skolpersonalen ”lovat” åtgärder kopplat till skolans lokaler, såsom duschdraperier och större matsal, som försenas eller inte åtgärdas i tid.

De äldre eleverna på Järvenskolan Tallås ger tydligt uttryck för att de upplever sig trygga på skolan och att trygghetsarbetet skolan bedriver ger goda resultat. Under intervjun tar eleverna inte upp några negativa exempel kopplat till trygghet eller förekomster av kränkande behandling.

Samverkan mellan skolor

Vid intervjuerna framgår det att skolorna i stor utsträckning arbetar enskilt med frågor kopplat till trygghet och att förebygga kränkande behandling. Någon organiserad samverkan uppges inte finnas mellan enheterna när det gäller spridning av goda exempel.

Internet och sociala medier

I den dokumentation vi har tagit del av framgår det inte hur arbetet mot kränkningar kopplat till sociala medier tar sig uttryck. Den generella synen uppges vara att alla delar av barnens liv ska omfattas av norm- och värderingsarbetet för att motverka kränkningar och trakasserier.

Vid genomförda intervjuer konstaterar personal att de är medvetna om problematiken sociala medier medför och att arbetet är en utmaning.

Från centralt håll har inga initiativ tagits till gemensamma utbildningsinsatser då kunskapen kring problematiken inte setts som ett generellt problem på hela förvaltningen. De skolor som anses ha haft behov av utbildningsinsatser uppges ha genomfört det på egen hand.

4. Revisionell bedömning

Efter genomförd granskning bedömer vi att bildningsnämnden **i allt väsentligt** säkerställer att det bedrivs ett ändamålsenligt arbete mot kränkande behandling och diskriminering.

Nedan är en sammanställning av kontrollmålen och deras respektive bedömning.

Kontrollmål	Kommentar
<i>Skolorna har plan mot diskriminering och kränkande behandling, eller motsvarande.</i>	Delvis uppfyllt: Samtliga skolor har plan mot diskriminering och kränkande behandling, eller motsvarande. Dessa följer avsedd mall vilka innehåller de delar som en plan enligt lagstiftning ska innehålla. Däremot ser vi utvecklingsområden kopplat till hur vissa planer presenterar uppföljningen av föregående års plan.
<i>På varje skola samt övergripande finns rutiner och system för att upptäcka, anmäla, utreda, dokumentera uppgifter om samt åtgärda trakasserier och kränkande behandling.</i>	Uppfyllt: Utifrån de planer vi granskat bedömer vi att skolorna har ändamålsenliga rutiner. De två skolorna som varit i fokus för granskningen bedömer vi har ändamålsenliga system.
<i>På varje skola samt övergripande sker uppföljning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering.</i>	Uppfyllt: Förvaltningen följer övergripande upp inrapporterade incidenter samt arbetet inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Vi bedömer skolenheternas uppföljning av arbetet mot kränkande behandling vara tillfredsställande.
<i>Barn- och utbildningsnämnden får regelbunden rapportering av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering</i>	Uppfyllt: Anmälda kränkningar rapporteras månadsvis till nämnden genom delegationsbeslut samt årsvis sammanställning redovisas av antalet anmälda kränkningar. Redovisning i årsbokslut sker på en godtagbar nivå.

Rekommendationer

- Några planer mot diskriminering och kränkande behandling bör tydliggöra utvärderingen av föregående års åtgärder, huruvida dessa är genomförda och huruvida dessa uppnådde önskvärt resultat. Detta ska enligt lagstiftning göras i planerna oavsett om det görs på annat sätt, exempelvis inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

- Tydliggöra i plan mot diskriminering och kränkande behandling hur skolan/skolorna arbetar förebyggande mot kränkningar på internet. Aggregera resultatet och identifiera förbättringsområden.
- Blanketten för rapport om incident eller annan kränkande behandling bör övervägas att delas upp i två stycken där en del rör endast själva anmälan så att den skyndsamt registreras. Den andra delen rör åtgärder och uppföljning vilken skickas in något senare. Detta medför att förvaltningen och skolenheten slipper skicka anmälan fram och tillbaka för kompletteringar, utan anmälan stannar kvar hos förvaltningen medan kompletteringar skickas in på annan blankett efter hand från skolan.

Vidare bör blanketten åtskilja de inblandade personernas personuppgifter avseende den som upplever sig diskriminerad/kränkt samt den som anklagats för att ha diskriminerat/kränkt.

- Vidare rekommenderar vi förvaltningen att fastslå ansvarsförhållanden och upprätta rutin för incidenter där de involverade eleverna kommer från olika skolor. Detta för att undvika eventuella missförstånd och onödigt dubbelarbete.
- Vi rekommenderar att analysen kopplat till de kränkningar som förekommer ytterligare utvecklas. Detta för att framöver kunna tydliggöra hur strävan mot nolltolerans mot kränkningar och diskriminering fortgår samt identifiera och tydliggöra ytterligare åtgärder för att nå dit.
- Kommunen uppges idag sakna forum för att sprida goda exempel inom ramen för det förebyggande arbetet gentemot kränkningar. Vi rekommenderar nämnden att undersöka möjligheter att ytterligare ta till vara på engagemanget som finns ute på skolorna för dessa frågor och sprida framgångsrika metoder.
- Den regelbundna rapporteringen av kränkande behandling och diskriminering bör ske som en egen punkt på dagordningen. Det handlar i detta sammanhang inte om några formella beslut som har fattats och sammanställningen hör därmed inte hemma i rapporteringen av delegationsbeslut.

Bilaga 1

Skollag (2010:800) 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

Ändamål och tillämpningsområde

1 § Detta kapitel har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Bestämmelserna tillämpas på utbildning och annan verksamhet enligt denna lag.

Diskriminering

2 § Bestämmelser om förbud m.m. mot diskriminering i samband med verksamhet enligt denna lag finns i diskrimineringslagen (2008:567).

Aktiva åtgärder

Målinriktat arbete

6 § Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Närmare föreskrifter om detta finns i 7 och 8 §§.

Skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling

7 § Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Plan mot kränkande behandling

8 § Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Förbud mot kränkande behandling

9 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling.

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

10 § En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna

kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

För verksamhet som avses i 25 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.

Förbud mot repressalier

11 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven medverkat i en utredning enligt detta kapitel eller anmält eller påtalat att någon handlat i strid med bestämmelserna i kapitlet.

Skadestånd

12 § Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 7, 8, 9, 10 eller 11 § ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid repressalier lämnas dock inte, om kränkningen är ringa.

Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort.

17 10 17

År-månad-dag

Uppdragsledare

Projektledare